

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Vtrum charitas sit aliquid creatum in anima?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

Explicatur & magis illustratur hæc solutio: omne bonum ad finem ultimum ordinatur, & in hac ordinatione si est illius perfectio: unde tantum debet quod destruat ratio amicitie in Deo, respectu rationalis creaturæ, per hoc quod illam amet in ordine ad ultimum finem, quin potius amicitia non esset honesta, si excluso tali ordine amaretur: ad fines autem particulares creatura rationalis non ordinatur ex natura sua, nec in tali ordinatione illius perfectio consistit: unde si Petrus v. g. Paulum diligit in ordine ad se, & propter se, cum perfectio Pauli in tali ordine non consistat, neque illam exposcat, talis dilectio non erit honesta, nec amor amicitie, sed concupiscentie. Ut Ergo Deus creaturam rationalem amore amicitie diligit, non oportet quod illam ad seipsum, ut finem ultimum noceat, imò potius ad divinam amicitiam honestatem hoc requiritur, sed sufficit quod bonum rationalis creaturæ ad illos fines particulares & intermedios non referat. Hæc solutio, & doctrina, vera & solida est.

Sed contra illam instari potest primò, De ratione amicitie ad minus est, quod amor terminetur ad bonum amici, propter seipsum, esto sine exclusione ordinis ad ultimum finem: Sed amor divinus ad bonum rationalis creaturæ propter ipsam non terminatur: Ergo amicitia non est. Major probatur. Volitio divina terminatur ad dictum bonum, ut ad medium præcisè, in ordine ad bonitatem, tanquam ad finem, ut ex D. Th. videmus: At medium quod præcisè est medium, & nullatenus induit rationem finis, non amatur propter se, sed solum propter finem; cum tota ratio diligendi medium sit bonitas finis: Ergo non terminatur ad bonum rationalis creaturæ propter seipsum.

Respondeo distinguendo Majorem: ly propter dicente causalitatem & motionem finalem ex parte objecti, concedo Majorem: respectu actus amoris amicitie semper, nego Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Itaque ut salvetur amor amicitie, sufficit quod bonum amico dilectum, propter ipsum diligitur, ly propter, dicente causam finalem eorum, quæ tantum diligens amico vult, causam inquam, finalem non ultimam, sed tantum proximam: non autem requiritur quod sit causa finalis, etiam proxima, actus amoris, quando amor increatus & infinitus est, qualis est amor divinus; quia hoc perfectio talis amoris repugnat.

Secundò contra eandem solutionem argui potest: Deus creaturas rationales amore concupiscentie amare potest: Sed talis amor terminatur ad illas in ordine ad Deum, & propter Deum, qui est finis ultimus. Ergo ex eo quod bonum, creaturæ rationali amatur, refertur à Deo ad seipsum, qui est ultimus finis, ratio verè amicitie à divino amore tollitur.

Respondent aliqui negando Majorem: Deus enim (inquiunt) ex creaturis nihil perfectionis acquirere potest, sed solummodò gloriam & honorem extrinsecum: ut autem amore concupiscentie creaturas diligeret, deberet eas amare in ordine ad se, acquirendo aliquid perfectionis ex ipsis.

Sed hæc solutio & doctrina repugnare videtur D. Thomæ 1. p. quæst. 20. art. 2. ad 3. ubi ait: Deus proprie loquendo non amat creaturas irracionales amore amicitie, sed amore concupiscentie, in quantum ordinat eas ad rationales creaturas, &

Tom. IV.

etiam ad seipsum, non quasi eis indigeat, sed propter suam bonitatem, & nostram utilitatem. Ergo similiter, ut Deus creaturas rationales amet amore concupiscentie non requiritur quod illas amet ordine ad se, acquirendo aliquid perfectionis ex ipsis, sed sufficit quod ab ipsis gloriam & honorem extrinsecum requirat. Unde

Meliùs responderetur, concessa Majori, distinguendo Minorem: talis amor terminatur ad illas in ordine ad Deum, ut glorificandum & honorandum, concedo Minorem: prout præcisè est ratio movendi ad creaturam amorem, & prout à creaturis participabilem, nego Minorem, & Consequentiam. Dupliciter ergo potest creatura diligi in ordine ad Deum: primò in ordine ad ipsum ut honorandum & glorificandum, ita ut Deus tali amore proximè intendat gloriam extrinsecam ex creaturis acquirendam; & quando sic à Deo diligitur, amore concupiscentie amatur: secundò potest diligi in ordine ad Deum, prout præcisè est ratio movendi ad creaturam amorem, participabilis à creaturis per modum finis, causæ efficientis, & exemplaris; & quando sic diligitur, amatur amore amicitie, quia sub hac ratione, non amatur propter commodum & utilitatem extrinsecam.

ARTICULUS II.

Verum charitas habitualis sit aliquid creaturæ in anima?

Magister 1. dist. 17. litterâ B. & sequentibus, existimavit habituales charitatem, quæ Deum diligimus, esse Spiritum Sanctum, seu tertiam Personam Divinam, in justis manentem; quæ licet alios actus per proprias eorum virtutes producat, actum fidei per fidem, & spei per spem, ut fateatur ibi litterâ S. circa medium, nihilominus actum dilectionis per seipsum operetur. Contra sententia est D. Thomæ hic art. 2. & cæterorum communiter, quia sententiam Magistri, ut erroream, vel saltem ut temerariam, averſantur. Unde Dico: Charitas habitualis est forma creata, à Spiritu Sancto distincta, & animæ intrinsecè inherens.

Probatur primò ex Scriptura, nam ad Roman. 5. charitas dicitur effundi per Spiritum Sanctum in cordibus nostris, & ad Galat. 5. inter fructus Spiritus Sancti recensetur, adedque esse creatum quid, & à Spiritu Sancto distinctum, significatur. Hinc Augustinus Tractatu 6. in 1. Epist. Joan. Charitas (inquit) per Spiritum Sanctum facta est. Et Bernardus Epist. 11. Charitas rectè dicitur Deus & De donum: Dat itaque charitas charitatem; substantivâ accidentalem. Quo nihil clarius in favorem nostræ conclusionis dici potest.

Probatur secundò ex Tridentino sess. 6. cap. 7. ubi statuens justificationem nostram fieri per formam inherentem, ita concludit: Id tamen in hac imperii justificatione fit, dum ejusdem sanctissime Passionis merito, per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui justificantur, atque ipsi inheret; unde in ipsa justificatione, cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui infertur, fidem, spem, & charitatem. Quibus verbis tria docet Concilium, manifestè cum sententia Magistri

Vu 3

gisti pugnantiā. Primum est, charitatem per Spiritum Sanctum diffundi: quod causalitatem Dei in charitatem importat, & consequenter distinctionem charitatis à Deo. Secundum est, charitatem nobis infundi: quod Spiritui Sancto, ratione sui, cum proprietate convenire non potest. Tertium est, charitatem nobis inhaerere: quod etiam nequit de Spiritu Sancto dici, nec alteri quam formae creatae intrinsecè inhaerenti competere: Ergo juxta Tridentinum, charitas est forma creata, nobis intrinsecè inhaerens.

27. Dices ex verbis illis Concilii solum colligi, charitatem actualem, quae propriè charitas est, esse formam creatam, & intrinsecè inhaerentem, quod Magister non negat; ex illis tamen non haberi, quod charitas sumpta pro principio quo diligendi, ab actu dilectionis distincto, sit aliquid creatum nobis inhaerens intrinsecè; quod tantum negabat Magister.

28. Sed contra: Concilium aperte loquitur de charitate, ab actu dilectionis distincta: nam de actu dilectionis propriè non verificatur, quod nobis infundatur à Deo; id enim solum propriè dicitur nobis infundi, quod nos ipsi liberè non producamus, sed Deus in nobis sine nobis liberè operantibus operatur; actus autem charitatis à nobis liberè elicitur.

Adde quod, Concilium homini preparato & disposito per actus fidei, spūs, & charitatis, (quos inter dispositiones ad justificationem cap. 6. enumerat) ait infundi formam justificantem, & dona, scilicet charitatem, fidem, & spēm: At homini per actum dilectionis disposito, non infunditur actualis dilectio; cum jam supponatur existens: Ergo loquitur de charitate, ab actu dilectionis distincta.

29. Probatur tertio conclusio ratione D. Thomae: Ut potentia aliqua perfectè operetur, & operatio perfectè ab illa eliciatur, debet supponi intrinsecè inclinata in actum, ut ratione talis inclinationis ille actus sit ei connaturalis; quocirca omnia Deus ad proprios fines suaviter movens, singulis rebus indidit formas, per quas ad praedictos fines inclinantur: Ergo ut voluntas perfectè & connaturaliter eliciat charitatis actum, necessarium est quod ad illum per intrinsecam formam inclinetur: Sed ratione sui ad actum charitatis inclinata non est; cum talis actus sit ei disproportionatus, & vires ejus naturales excedat; nec per Spiritum Sanctum extrinsecè assistentem inclinari potest intrinsecè; cum omnis inclinatio intrinseca à principio aliquo interno oriatur: Ergo oportet formam creatam intrinsecè inclinantem infundi; quae forma charitas habitualis est, seu habitus charitatis in voluntate existens.

30. Dices, hoc argumento solum convinci necessitatem formae intrinsecè elevantis voluntatem, ad actum charitatis eliciendum, non verò necessitatem formae elevantis permanentem: nam eo ipso quod per auxilium transiens elevetur voluntas, ratione illius inclinatur ad actum charitatis, eumque connaturaliter elicit.

31. Sed contra primò: Dato quod actus charitatis mediante auxilio transeunte elici possit, non tamen potest mediante illo elici facile & delectabiliter; hoc enim solum potest ab habitu pervenire: Ergo ut perfectè eliciatur, hoc est promptè, facile, & delectabiliter (qualiter debet elici in ordine gratiae, & praecipue charitatis actus) donum permanens & habituale requiritur.

Contra secundò: Inclinatio actualis perfectè ad aliquem finem, ut connaturaliter eliciatur, supponere debet in subiecto, à quo elicitur, naturam fini proportionatam: Sed actus charitatis est inclinatio actualis perfectè in finem supernaturalem: Ergo ut connaturaliter eliciatur, petit in subiecto, à quo elicitur, naturam proportionatam finem supernaturali; ac proinde habitualem gratiam, cum in auxilio transeunte ratio naturae ordinis supernaturalis salvari nequeat. At eo ipso quod gratia habitualis, quae in ordine supernaturali tenet locum naturae, ad actum charitatis connaturaliter eliciendum requiritur, exigitur etiam qualitas habitualis, voluntatem efficiens, pro facultate proxima; cum gratia habitualis non sit immediatè & proximè operativa, sed radicaliter tantum & remotè: Ergo ut actus charitatis connaturaliter eliciatur, debet ab habitu permanente, & non solum ac auxilio transeunte procedere.

Obicit Magister Sententiarum contra conclusionem statutam quædam Augustini testimonia, in quibus insinuare videtur charitatem non esse donum creatum, animae inhaerens, sed ipsummet Deum, vel Spiritum Sanctum, quia immediatè, & per se voluntatem creatam ad eliciendum actum amoris Dei super omnia inclinatur, & movet. Asserit enim lib. 15. de Trinitate cap. 17. non eodem modo Deum dici charitatem, quo interdum dicitur spes, aut patientia nostra, sed ita dictum esse, Deum esse charitatem, sicut dicitur eum esse spiritum. Et lib. 8. cap. 7. exponens haec verba Joannis, Deum charitas est, subdit: Aperte declarat Ioannes, eandem ipsam fratrem dilectionem, quā diligimus invicem, non solum ex Deo, sed etiam Deum esse. Item lib. de moribus Ecclesiae cap. 11. dicit: Charitate nullum bonum esse melius. Unde cum solus Deus sit qui nihil est melius, his verbis innuere videtur charitatem esse ipsum Deum.

Sed facile respondetur, quod quando Augustinus appellat charitatem Deum, loquitur de ea dilectione, quā Deus se & nos ipsos diligit, quam esse increatam, & Deum ipsum, nemo est qui non videat. Unde egregiè Bernardus de hac Dei charitate loquens sic ait: Amat Deus, noli unde hoc habet, sed ipse est unde amat, & ideo vehementius amat, quia non amorem tam habet, quā hoc est ipse. Si verò Augustinus, charitatem quā nos Deum diligimus, Deum aliquando appellet, loquitur more Platoniorum, quorum doctrinā imbutus fuit, ut notat D. Thomas hic art. 2. ad 1. Illi enim perfectiones hominum, cum sint Dei participationes, & veluti impressiones, Deum ipsum solebant appellare, non fortè maliter, & entitative, sed causaliter & participative: unde cum dilectio specialiter attribuitur Spiritui Sancto, qui est amor notionalis Patris & Filii, qui charitatem in cordibus nostris diffundit, us ait Apollolus, charitatem speciali titulo Spiritum Sanctum appellat. Quod verò haec interpretatio legitima sit, patet, tum quia S. Thomas, fidelissimus Augustini discipulus, eam hic art. 2. ad 1. adducit: Tum etiam quia ipsemet Augustinus de spiritu & littera cap. 31. in fine, aperte distinguit charitatem à Spiritu Sancto, & affirmat esse aliquid creatum, & inhaerens, videlicet, & iusticiam. Verba ejus haec sunt: Charitas quippe Dei dicta est diffundi in cordibus nostris, non quā nos ipse diligit, sed quā nos facit diligere res suas: sicut dicitur iustitia Dei, quā iustitiam

manere efficiuntur; & Domini salus, quā nos salvos facit. Quibus
circa fides Iesu Christi, quā nos fideles facit. Quibus
verbis significat, charitatem, quā Deum diligimus
actu, vel habitu, non esse illam ipsam, mi-
nus quā fidem; quā in illum credimus, &
utramque esse nobis æquē intrinsecam & inhæ-
rentem.

Quærent hinc aliqui, utrum Deus de absoluta
potentia possit immediate per seipsum supplere
vices habitus charitatis; sed cum hæc questio
similis sit illi, quæ in Tractatu de visione beati-
fica agitari solet, an scilicet Deus possit imme-
diate per seipsum vices luminis gloriæ gerere,
ab illa in præfenti abstinemus, ne eadem sæpius
& inutiliter repetamus.

ARTICULUS III.

Quodnam sit objectum formale charitatis?

§. I.

*Præmittitur quod apud omnes est certum, & relatis
sententijs, vera eligitur.*

Suppono tanquam certum, objectum formale
Charitatis esse bonitatem divinam, non prout
nobis bonam & commodam, sed prout bonam
Deo, ipsique convenientem.

Prima pars hujus suppositionis patet: Charitas
enim est virtus Theologica: Sed virtus Theo-
logica circa Deum versatur: Ergo charitas
Deum ut proprium objectum respicit. Et cum
charitas amor sit, & objectum amoris sit bo-
num, ideo Deum ut bonum, seu divinam boni-
tatem, ut proprium objectum attingit.

Secunda etiam pars non est minus evidens:
Nam in hoc amor concupiscentiæ differt ab a-
more amicitiae, quod ille terminatur ad bonum,
quatenus utile amanti; iste vero bonum amici
respicit, prout illi conveniens est: Sed charitas
est vera inter homines & Deum amicitia, ut art.
1. ostendimus: Ergo ad divinam bonitatem, non
prout nobis commodam, sed prout Deo conve-
nientem, terminatur.

Hæc sunt certa & indubitata apud omnes,
sed cum divina bonitas tripliciter possit usur-
pari, nempe pro bonitate solius naturæ divinæ,
ut ab attributis virtualiter distincta; vel pro
bonitate divinæ, omnem Dei perfectionem
transcendentem; vel etiam pro bonitate divinæ,
ut analogicè communi divinæ per essentiam,
quæ in solo Deo reperitur; & divinæ per parti-
cipationem, quæ in creaturis relucet: juxta tri-
plex circa propositam difficultatem circumfer-
tur opinio. Prima docet objectum formale cha-
ritatis esse bonitatem divinam, prout analogi-
cè communem divinæ per essentiam, & divinæ
per participationem. Secunda bonitatem divi-
nam, ut per transcendentiam, divinæ naturæ,
attributis, & relationibus communem, pro ob-
jecto formali & specificativo charitatis assignat.
Tertia vero contendit ejus objectum formale
esse bonitatem solius naturæ Dei, ut ab attributis
& relationibus virtualiter distincta; relatio-
nes vero, & attributa, esse modos, aut comple-
menta illius. Primus dicendi modus est Suaris
hic disput. 1. sect. 3. conclus. 4. quem plures ex
Recentioribus sequuntur. Secundus Granadi

& Hurtado, quibus favet Cajetanus hic art. 4.
ubi insinuarè videtur bonitatem Dei, prout co-
alescentem ex omni perfectione divinæ, esse ob-
jectum formale charitatis. Tertius verò doce-
tur communiter à Thomistis. Cum quibus

Dico primò, objectum formale & primum
charitatis non est divina bonitas, ut communis
analogicè bonitati divinæ per essentiam, & di-
vinæ per participationem.

Probatur primò: Juxta D. Thomam hic art.
4. bonum divinum, prout est beatitudinis ob-
jectum, est objectum formale charitatis (cujus
doctrina vera & communis explicatio & intelli-
gentia est, id ipsum quod sub ratione veri est ob-
jectum beatitudinis, sub ratione boni esse ob-
jectum charitatis): Sed primum & formale ob-
jectum beatitudinis, non est verum divinum, ab-
strahens à divino per essentiam, & per parti-
cipationem, sed divinum per essentiam; cum om-
nes creaturæ sint extra objectum primum
beatitudinis, & ad secundarium spectent, ut
communiter docent Theologi in Tractatu de
visione beata: Ergo objectum formale charita-
tis non est bonitas divina, analogicè communis
divinæ per essentiam, & per participationem,
sed bonitas divina per essentiam.

Probatur secundò conclusio: Caritas no-
stra est formalis participatio charitatis, quā
Deus seipsum diligit: Sed charitas Dei non ha-
bet pro objecto formali bonitatem divinam,
Deo & creaturis analogicè communem, sed so-
lam bonitatem divinam per essentiam: Ergo
nec charitas nostra. Major est certa: Minor ve-
ro patet ex his quæ in Tractatu de voluntate Dei,
disp. 2. art. 1. docuimus: ibi enim fusè ostendi-
mus, objectum formale motivum & terminati-
vum voluntatis divinæ, subindeque charitatis in-
creatæ Dei, esse solam bonitatem divinam & in-
creatam, non autem bonum in communi, ut à
creato & increato abstrahens.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio:
Quia lumen gloriæ est formalis participatio lu-
minis intellectus divini, quod non specificatur
à creaturis, sed ab essentia divina, rectè inferitur,
lumen gloriæ creatum suam specificationem
non à creaturis, sed ab essentia divina desume-
re; & quia Theologia nostra est participatio
scientiæ Dei & beatorum, quæ non creaturas,
sed Deum, ut objectum formale respiciunt, re-
ctè colligitur solum Deum esse objectum for-
male Theologiæ, non verò ens creatum, vel ens
ut sic, prout analogicè commune creato & in-
creato; ut patet ex dictis in disputatione pro-
cedenti Theologiæ: Ergo similiter ex eo quod
charitas nostra sit formalis participatio charita-
tis quā Deus seipsum diligit, & charitas Dei in-
creata non habeat pro objecto formali bonita-
tem divinam, Deo & creaturis analogicè com-
munem; evidenter sequitur objectum formale
nostræ charitatis, non esse bonitatem divinam,
ut communem analogicè bonitati divinæ per
essentiam, & divinæ per participationem, sed
solam bonitatem Dei increatum, & divinam
per essentiam.

Probatur tertio conclusio aliâ ratione, quam
loco citato Tractatus de voluntate Dei insinua-
vimus: Virtus Theologica habet Deum pro ob-
jecto formali & primario, non verò aliquid co-
mune Deo & creaturis: Sed charitas est virtus
Theologica, & inter omnes præcipua: Ergo
formale objectum illius est bonitas increata, &
non